

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2021-2027

ΒΑΣΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τόσο ο προγραμματισμός όσο και η υλοποίηση του Ε.Π. Στερεά Ελλάδα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2021 πραγματοποιήθηκαν μέσα σε ένα αρνητικό μακροοικονομικό περιβάλλον – ιδιαίτερα κατά τα πρώτα έτη της υλοποίησης- όπως διαμορφώθηκε από την οξεία οικονομική κρίση και τις δυσμενείς επιπτώσεις που είχε στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της χώρας και κατ' επέκταση και της Περιφέρειας. Είναι ενδεικτική η επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας η οποία κατατάσσεται στη 258^η θέση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, σημειώνοντας διαρκή κάμψη ιδιαίτερα κατά την περίοδο μέχρι το 2013 και μικρή βελτίωση από το 2013 έως το 2016, χωρίς όμως η βελτίωση αυτή να κατορθώνει να υπερκαλύψει τις απώλειες της προηγούμενης περιόδου. Αντίστοιχα, τα πρώτα έτη της υλοποίησης χαρακτηρίστηκαν από την μείωση του ΑΕΠ της περιφέρειας σε επίπεδα υψηλότερα αυτών της χώρας και την διατήρηση σημαντικών ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Κατά την τρέχουσα περίοδο, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υλοποιεί το Ε.Π. της περιόδου 2014-2020 το οποίο έθετε ως κεντρικό όραμα την *«Ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας μέσω της βελτίωσης του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος, με σεβασμό στο περιβάλλον και στον πολίτη»*. Το όραμα αυτό εξειδικεύθηκε σε μία σειρά από στόχους, όπως η προώθηση της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, η διασφάλιση του περιβάλλοντος, της αειφορίας της ανάπτυξης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η ολοκλήρωση των μεταφορικών υποδομών και δικτύων, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και η προώθηση της χωρικής συνοχής και συνεργασίας. Ο προγραμματισμός αξιοποίησε τους 10 Θεματικούς Στόχους του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου της περιόδου 2007-13, επιδιώκοντας να αξιοποιήσει τη συνολική χρηματοδότηση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), για την προώθηση της συνολικής αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας και την προώθηση των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Σήμερα, μια σειρά θετικές εξελίξεις όπως η διαφαινόμενη αναστροφή των δυσμενών μακροοικονομικών συνθηκών σε επίπεδο χώρας και Περιφέρειας και οι νέες ευκαιρίες που παρουσιάζονται μέσα από τη διαμόρφωση ενός νέου ευρωπαϊκού πλαισίου, η μείωση του ποσοστού ανεργίας στην Περιφέρεια με ρυθμούς υψηλότερους αυτών της χώρας, η παρουσία σε αυτή δυναμικών κλάδων της μεταποίησης, η ύπαρξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων που μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιοποιηθεί στο βαθμό που μπορούσαν να έχουν αξιοποιηθεί σε μία σειρά άλλους τομείς, όπως ο τουρισμός, αποτελούν τις βάσεις για την επιτυχή ολοκλήρωση του τρέχοντος προγραμματισμού και την προετοιμασία του νέου Προγράμματος.

ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ο προγραμματισμός της νέας περιόδου 2021-2027 θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το νέο κανονιστικό πλαίσιο της περιόδου, τις θέσεις της χώρας και τις τρέχουσες πολιτικοοικονομικές εξελίξεις και συνθήκες που συνδιαμορφώνουν το ευρύτερο περιβάλλον για την ανάπτυξη.

Όσον αφορά το ευρύτερο περιβάλλον, η χώρα, με τη λήξη του προγράμματος προσαρμογής, εντάσσεται πλέον στο τακτικό πλαίσιο της οικονομικής εποπτείας, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου συντονισμού της οικονομικής πολιτικής, παράλληλα με την ενεργοποίηση της ενισχυμένης εποπτείας. Οι βασικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα επόμενα χρόνια αφορούν στη συνέχιση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων και μεταρρυθμίσεων, σε τομείς που μπορούν να έχουν συνάφεια με την πολιτική της συνοχής, όπως οι μεταρρυθμίσεις για ένα βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων, οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση.

Η «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030», επιδιώκει τη μετάβαση σε ένα νέο, δίκαιο, βιώσιμο και χωρίς περιορισμούς αναπτυξιακό υπόδειγμα, με όρους κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, μέσα από την υλοποίηση ενός πλέγματος μεταρρυθμίσεων για την τόνωση των επενδύσεων, την υποστήριξη της καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία νέων και ποιοτικών θέσεων εργασίας και την αναβάθμιση του κράτους πρόνοιας. Κύριοι άξονες παρέμβασης της Στρατηγικής είναι η επίτευξη της δημοσιονομικής σταθερότητας, η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, η υλοποίηση στρατηγικών στον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών, των εφοδιαστικών αλυσίδων, της διαχείρισης των υδάτων, η αναβάθμιση της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, οι παρεμβάσεις για την προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής και την επέκταση της πράσινης οικονομίας, η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, κλπ.

Η επισήμανση των αναγκών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, μέσα από τις διαδικασίες της ευρείας διαβούλευσης η οποία ξεκινάει, θα λαμβάνουν υπόψη όλες τις παραπάνω παραμέτρους του ευρύτερου περιβάλλοντος, όπως επίσης και της προτάσεις της ΕΕ σχετικά με τις προτεραιότητες της Ελλάδας ανά τομέα και στόχο της πολιτικής συνοχής (Παράρτημα Δ της πρότασης για την Ελλάδα), όπως αποτυπώνονται σε σειρά κειμένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σημαντική παράμετρο που προσδιορίζει τον προγραμματισμό αποτελούν οι προτάσεις της Επιτροπής για τους Κανονισμούς που αφορούν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Με βάση τις προτάσεις αυτές ο προγραμματισμός της νέας περιόδου θα πρέπει να εμπίπτει σε **πέντε (5) Στόχους Πολιτικής** οι οποίοι εξειδικεύονται σε **30 ειδικούς στόχους**, όπως αποτυπώνονται συνοπτικά στον πίνακα που παρατίθεται στο τέλος του κειμένου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Πόροι της συνοχής για την Ελλάδα

Σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη χώρα μας κατανέμονται 19,2 δις € (τιμές 2018) για το 2021-2027 έναντι 17,8 δις € (τιμές 2018) για το 2014-2020, δηλαδή, αύξηση των πόρων από την Πολιτική Συνοχής κατά €1,4 δις (+8%), σε σχέση με την τρέχουσα δημοσιονομική περίοδο. Σημειώνεται, ότι για πρώτη φορά, η πρόταση της Ε. Επιτροπής περιλαμβάνει, μαζί με την πρόταση του συνολικού προϋπολογισμού της Ε.Ε., τόσο την κατανομή πόρων ανά κράτος μέλος, όσο και διακριτή μεθοδολογία κατανομής των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ+) στα ΚΜ. (**1^η Εγκύκλιος, σελ.3-4**)

Η διαπραγμάτευση επί του Πλαισίου Δημοσιονομικών Προοπτικών αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2019 και η διαπραγμάτευση επί του κανονιστικού πλαισίου εντός του 1ου εξαμήνου του 2020.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, όπως η πλειοψηφία των ελληνικών Περιφερειών (εκτός των Περιφερειών Αττικής και Νοτίου Αιγαίου) εντάσσεται πλέον στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ένωσης αφού παρουσιάζει κατά κεφαλήν ΑΕΠ μικρότερο του 75% του ευρωπαϊκού μέσου. Η κατάταξη αυτή συνεπάγεται ποσοστό συγχρηματοδότησης 70% για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) στη νέα περίοδο. Σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους υπό διαμόρφωση κανονισμούς, εξαιρέσεις αποτελούν οι άξονες που αφορούν στην ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας (ποσοστό συγχρηματοδότησης 95%).

Περαιτέρω, η διαμόρφωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της νέας προγραμματικής περιόδου, υπόκειται σε κριτήρια θεματικής συγκέντρωσης, τα οποία εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο. Αναφορικά προς την Ελλάδα, όσον αφορά το ΕΤΠΑ, προβλέπεται ότι:

- 1 Τουλάχιστον το 35% των πόρων του ΕΤΠΑ (σε εθνικό επίπεδο) θα διατεθεί στο **Στόχο Πολιτικής 1** (βλ. Παράρτημα)
- 2 Τουλάχιστον το 30% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί στο **Στόχο Πολιτικής 2**.
- 3 Το 6% των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων (οι γνωστές ΟΧΕ) ή άλλων εδαφικών εργαλείων στο πλαίσιο του **Στόχου Πολιτικής 5**.

Αντίστοιχα στο ΕΚΤ θα πρέπει να διατεθεί:

- 1 Τουλάχιστον το 25% για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης (Μειονεκτούσες ομάδες, μεταξύ άλλων, οι οικονομικά μη ενεργοί και οι μακροχρόνια άνεργοι, τα παιδιά, οι περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως οι Ρομά, οι άποροι και οι υπήκοοι

τρίτων χωρών, αναφέρονται ρητά στο σκέλος του ΕΚΤ+ που αφορά την πολιτική ένταξης).

- 2 Τουλάχιστον το 4% για την καταπολέμηση της υλικής στέρησης, με στόχο την προώθηση των προτεραιοτήτων και των δραστηριοτήτων του σημερινού ΤΕΒΑ (στήριξη των απόρων). Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τουλάχιστον το 2% των εθνικών τους πόρων από το σκέλος του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για την αντιμετώπιση των ακραίων μορφών φτώχειας με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η έλλειψη στέγης, η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής.
- 3 Τουλάχιστον το 10% για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων στα κράτη μέλη με ποσοστό νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ), όπως στην Ελλάδα, μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ένωσης το 2019.

Για το σύνολο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπάρχει επιπλέον η δέσμευση ότι το 25% των πόρων να διατεθεί για δράσεις κλιματικής αλλαγής.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Η ΕΥΔ του Ε.Π. Στερεά Ελλάδα, σε όλη την περίοδο του προγραμματισμού της νέας περιόδου θα βρίσκεται σε συνεργασία με τα Όργανα Κατάρτισης του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, όπως προσδιορίζονται από τη σχετική 1η Εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Στο επίπεδο της Περιφέρειας συγκροτείται Ομάδα Χάραξης Πολιτικών (ΟΧΠ), σε συνεργασία με τους κοινωνικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς φορείς που λειτουργούν στην Περιφέρεια.

Για τις ανάγκες του Σχεδιασμού θα συνταχθεί και θα αποσταλεί στο σύνολο των εταίρων δομημένο ερωτηματολόγιο, με βάση το οποίο θα γίνει η καταγραφή των αναγκών της Περιφέρειας στους βασικούς τομείς και η συγκέντρωση των προτάσεων των φορέων, υλικό που θα αποτελέσει τη βάση της αρχικής διαδικασίας προγραμματισμού.

Το σύνολο του έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού που είναι αναγκαίο για την κατανόηση του πλαισίου της νέας Προγραμματικής Περιόδου, θα βρίσκεται διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής Αρχής και την ειδική πλατφόρμα που έχει αναπτυχθεί για την υποστήριξη των διαδικασιών διαβούλευσης.

ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Ειδικόί Στόχοι
<p>1. Μία εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.</p> <p>(ΕΤΠΑ)</p>	<p>i. Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών, ii. Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις, iii. Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, iv. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα.</p>
<p>2. Μία πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων.</p> <p>(ΕΤΠΑ / ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)</p>	<p>i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο, iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού, vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης.</p>
<p>3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων.</p> <p>(ΕΤΠΑ / ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ)</p>	<p>i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας, ii. Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ, iii. Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα, iv. Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας.</p>
<p>4. Μία πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων</p> <p>(ΕΤΠΑ)</p>	<p>i. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών, ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών, iii. Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες, iv. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης.</p>

ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Ειδικόί Στόχοι
<p data-bbox="284 663 687 748">4. Μία πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων</p> <p data-bbox="456 786 515 813">(ΕΚΤ)</p>	<p data-bbox="743 282 1433 1906"> i. βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας, ii. εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας, iii. Προώθηση συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση, iv. Βελτίωση της ποιότητας, αποτελεσματικότητας και συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων, v. προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους, vi. προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανεπίδραση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα, vii. προώθηση ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, viii. προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, ix. ενίσχυση ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης, x. προώθηση κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών, xi. αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων </p>

5. Μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών. (ΕΤΠΑ)

i. Ενίσχυση ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές. ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.